

**Bruxelles, 6. studenoga 2024.
(OR. en)**

14733/24

**CULT 97
EDUC 400
AUDIO 96
JEUN 268
DIGIT 214
RECH 473**

NAPOMENA

Od:	Glavno tajništvo Vijeća
Za:	Odbor stalnih predstavnika / Vijeće
Predmet:	Uloga knjižnica u razvoju medijske pismenosti – <i>rasprava o politikama</i>

Za delegacije se u Prilogu nalazi informativni dokument koji je predsjedništvo pripremilo kao temelj za raspravu o politikama na sastanku Vijeća za obrazovanje, mlade, kulturu i sport 25. i 26. studenoga 2024.

Uloga knjižnica u razvoju medijske pismenosti

Rasprava o politikama

Sastanak Vijeća za obrazovanje, mlade, kulturu i sport 26. studenoga 2024.

1. UVOD

U planu rada Europske unije za kulturu za razdoblje 2023. – 2026.¹ prepoznaje se društvena uloga knjižnica koja se mijenja, posebno njihova uloga u promicanju pismenosti u cijeloj Europi. Knjižnice nisu samo repozitoriji knjiga; one su ključne platforme za angažman zajednice, demokratsko sudjelovanje i obrazovni razvoj te nude širok raspon usluga. U središtu je te uloge njihov doprinos razvoju medijske pismenosti, što je postalo hitna potreba u svijetu koji je sve više digitalan i zasićen informacijama.

Pandemija bolesti COVID-19 istaknula je važnost knjižnica kao ključnih središta zajednice jer su se one prilagodile pružanju fizičkih i digitalnih usluga tijekom ograničenja kretanja. Knjižnice su nastavile pružati pristup pouzdanim informacijama te su bile ključni saveznik u borbi protiv dezinformacija, što je zadaća koja je i dalje važnija nego ikad prije. Prema IFLA-inom i UNESCO-ovom Manifestu za narodne knjižnice (2022.)², knjižnice moraju djelovati kao poticatelji cjeloživotnog učenja i medijske pismenosti, pružajući građanima alate koji su im potrebni za snalaženje u današnjem složenom medijskom okružju.

¹ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022G1207\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022G1207(01))

² IFLA: Međunarodna federacija knjižničarskih društava i ustanova,
<https://www.ifla.org/public-library-manifesto/>.

U planu rada za kulturu za razdoblje 2023. – 2026. navodi se i da bi skupina za otvorenu metodu koordinacije (OMK) trebala raditi na knjižnicama u razdoblju od 2024. do 2025. kako bi se dodatno ispitala uloga knjižnica u jačanju sudjelovanja u kulturi i razvoju vještina, podupirući ne samo pismenost nego i šire ciljeve socijalne uključenosti i demokracije. Nadalje, u smjernicama Vijeća Europe i EBLIDA-e³ ponovno se ističe ključna uloga koju politika u području knjižnica ima u poticanju demokratskog, dobro informiranog, pravednog, održivog, povezanog i uključivog društva.

2. KLJUČNI IZAZOVI NA KOJE TREBA ODGOVORITI

Razvoj medijske pismenosti jedan je od najvažnijih izazova s kojima se moderna društva suočavaju, među ostalim u Europi. Pogrešne informacije i dezinformacije brzo se šire, a to širenje često pospješuju digitalne platforme i rascjepkano medijsko okružje. Medijska tehnologija brzo se razvija te je stoga potrebno stalno unapređivati vještine koje ljudi stječu tijekom formalnog obrazovanja. Knjižnice su zbog svojeg pouzdanog statusa i etabliranosti u zajednicama u jedinstvenom položaju da djeluju kao posrednici između građana i golemih količina informacija s kojima se susreću. To mogu učiniti ponudom osposobljavanja, organiziranjem obrazovnih programa i pružanjem resursa kojima se potiče osviještenost o korištenju i stvaranju medija. Knjižnice stoga mogu djelovati kao multifunkcionalni centri za učenje i istodobno podupirati cjeloživotno učenje.

³ EBLIDA: Europski ured za knjižnične, informacijske i dokumentacijske udruge, <https://www.eblida.org/News/2022/Council-of-Europe-EBLIDA-Guidelines-on-Library-legislation-and-policy-in-Europe-en.pdf>

Međutim, potrebno je odgovoriti na nekoliko ključnih izazova kako bi knjižnice u potpunosti ostvarile taj potencijal:

- razlike u obrazovanju u području medijske pismenosti: Brz razvoj digitalnih tehnologija znači da se programi medijske pismenosti moraju redovito ažurirati kako bi ostali relevantni. Knjižnice moraju ponuditi programe osposobljavanja i staviti na raspolaganje alate kojima se poučavaju osnovne medijske vještine, ali i podupire formalno obrazovanje, posebno u pogledu analitičkog razmišljanja, utvrđivanja vjerodostojnih izvora, razumijevanja medijske pristranosti, snalaženja na internetskim platformama u svrhu sigurnog iskustva na internetu, vještina stvaranja sadržaja, uključivanja u demokratsko sudjelovanje i etičkog korištenja informacijama. Knjižnice pružaju usluge širokom rasponu korisnika, od djece do starijih osoba, s različitim razinama vještina medijske pismenosti. Stoga je ključno osigurati prilagođene programe medijske pismenosti kako bi se odgovorilo na potrebe različitih društvenih skupine;
- infrastruktura i financiranje: Iako su mnoge knjižnice prešle na digitalne usluge, razlike u infrastrukturi, posebno u ruralnim i udaljenim područjima, utječu na njihovu djelotvornost u promicanju osnovne medijske pismenosti. Odgovarajuće financiranje ključno je za premošćivanje tih razlika i standardizaciju razine pristupa resursima u svim regijama. Partnerstva sa školama, akademskom zajednicom, tehnološkim poduzećima, drugim relevantnim poduzećima iz privatnog sektora, zakladama i civilnim organizacijama imaju ključnu ulogu u širenju programâ medijske pismenosti. Iskorištavanjem vanjskog stručnog znanja i resursa mogu se povećati inicijative za medijsku pismenost kako bi se doprlo do šire publike, uključilo ciljano znanje i osmislili prilagođeni kurikulumi.
- razvoj vještina knjižničara: Knjižnice ne mogu unaprijediti vještine medijske pismenosti bez ulaganja u svoje ljudske resurse. Knjižničarima je potrebno kontinuirano osposobljavanje kako bi bili upoznati s tehnološkim napretkom i promjenjivim potrebama zajednica kojima služe. Razvoj tih vještina ključan je kako bi knjižničari mogli usmjeravati građane u snalaženju u današnjem digitalnom informacijskom okružju.

3. PITANJA ZA RASPRAVU O POLITIKAMA

Predsjedništvo poziva ministre i ministrice da istraže načine na koje knjižnice mogu poboljšati vještine medijske pismenosti društva i razmijene spoznaje o tome na temelju sljedećih pitanja:

- uloga knjižnica: *Kako knjižnice mogu proširiti svoje programe medijske pismenosti radi poboljšanja medijske pismenosti i kritičkih vještina čitanja među građanima kako bi im se pomoglo da bolje odgovore na izazove digitalnog doba (npr. dezinformacije na internetu, zlostavljanje na internetu i govor mržnje na internetu, uvjerljivi krivotvoreni sadržaji (engl. „deep fakes”)?*
- resursi potrebni za pružanje usluga visoke kvalitete: *Kojim bi partnerstvima, npr. s akademskom zajednicom, tehnološkim poduzećima i organizacijama, trebalo dati prednost kako bi se osiguralo da knjižnice i dalje budu u toku s najnovijim znanjem koje je društvu općenito potrebno i kojim bi se inicijativama na razini EU-a moglo doprinijeti tom cilju?*
- vještine koje trebaju steći knjižničari: *Koje su posebne vještine potrebne knjižničarima kako bi poboljšali svoju sposobnost poučavanja medijske pismenosti i potaknuli kritičko razmišljanje među korisnicima?*
